

Doğu ve Batı Kültürü Arasındaki Köprü Kaligrafi Sanatçısı “Emin BARIN”

Mehtap UYGUNGÖZ

Yard.Doç.,

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü

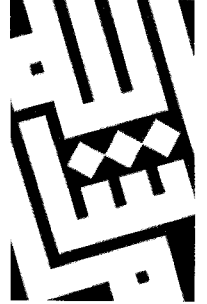
Öğretim Üyesi

Sözlü dildeki sözcük ve düşüncelerin adına harf dediğimiz işaretler aracılığı ile gösterimi olan yazı, uygarlık tarihinin en önemli buluşudur. Resmin olanaksızlığından doğmuş bir ifade ve sanat şeklidir. İnsanoğlu, zaman içerisinde bütün iletişimini ve ilerlemesini, binlerce yıllık tarih, kültür ve bilgi birikimini, kuşaktan kuşağa yazıyla aktarmış, kalıcılaştırmıştır. Sanatkarlar onda, yazılanın içeriği kadar biçimini de önemseyerek, değişik karakterler yükleyerek, görsel, biçimsel ve estetik değerler arar. Tarihi gelişim sürecinde, yazıyı sanat alanlarının en üst düzeyine yerleştiren devletler, uygarlıklar ortaya çıkarmıştır. Kutsal kitaplarında yazıyı estetik kaygılarla ele alıp, dinle bütünleştirerek kendilerine ait bir sanatın doğmasına aracılık etmişlerdir.

Mimarinin yanı sıra diğer bütün sanat dallarını bünyesinden çıkaran İslamiyet de, kendine ait anlam ve değerlerini yazıda arayarak, yazıyı her türlü fikir ve duygularını yansıttığı bir sanat haline getirmiştir. Üstün özellikleri sayesinde Türk Sanat Tarihine damgasını vuran yazı, kendine köklü ve sarsılmaz bir yer edinerek dini, siyasi, sosyal kısaca yaşamsal değerinin büyüklüğünü göstermiştir.

Geleneksel Türk Sanatlarının bir kolu olan yazı sanatı (hat sanatı, kaligrafi), günümüzde kaybolmaya yüz tutarken, sanatın ve gelenekselin değerini anlayan ellerde tekrar hayat bulur. Tozlanmış raflardan indirilerek bu sanat, sevenleriyle buluşturulur, yayınlara konu edilir, araştırılır, üretilir ve koleksiyonerlerin beğenisine sunulur.

Altı bin yıllık bir geçmişe sahip olan yazı, günümüzde neredeyse kendisi

Divani Besmele

Kufi İstif

kadar tarihi eski olan cam ile Paşabahçe tarafından buluşturulmuş, güzelin her dönemde beğeni kazandığından hareketle, kullanılan, saklanan ve armağan edilen eserlerden yola çıkılarak yepyeni bir koleksiyon oluşturulmuştur. “Camda Sanatlı Yazı” adındaki bu koleksiyonda, sürahi, kınatısı, kase formlarıyla Selçuklu Yazıları, klasik formlardaki kase, şekerlik ve vazolarla Osmanlı Hattatları ve Cumhuriyet Dönemi çağdaş hat sanatının öncüsü Emin Barın biraraya gelmiştir. Böylelikle sanat ve tasarımla ilgisi olan her bireye, Arap ve Latin alfabesi arasındaki köprü, sanatçı-tasarımcı kimliği ile değerli kalem Emin Barın’ı hatırlatır; hatırlanmasına vesile olur.

*Latin Harfleriyle "Allah"
Latin Harfleriyle 4'lü "Allah"
Kırık Hatla Besmele
Stilize 5'li "Allah"*

1913 Bolu doğumlu olan Emin Barın, dedesi (Müdürris Mehmed Emin Efendi) ve babası (Hafız Mehmed Tevfik Efendi) hattat, müzehhip aynı zamanda mücellit olan bir aile ortamından gelmektedir. 1925’de Bolu İmaret İlkokulunu, 1928’de Bolu Ortaokulunu ve 1932’de de İstanbul Erkek Öğretmen Okulunun yatılı bölümünü bitirir.

1933’de bir yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra 1934 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş bölümünün sınavını, 1936’da da Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü tarafından açılan Avrupa İhtisas sınavını kazanır. 1937’de Güzel Sanatlar Akademisi Türk Süsleme Bölümünde Reisü-l Hattatin Kamil Akdik’ten hat dersi, Necmettin Okyay’dan Klasik Türk ciltleri hakkında bilgi alır. Aynı yıl Almanya’ya gider ve Weimer’da Prof. Dorfer’in özel sanat ciltçiliği okulunda çalıştığı sürede yaptığı eserleri ile birincilik ödülüne ve dergide yayınlanma başarısını gösterir. 1939 yılında Leipzig’de Kitapçılık ve Matbaacılık Akademisi’nde Prof. Thiemann ve Prof. Spemann ile yazı, Prof. Wiemeler ile kitap cilt çalışmalarına devam eder. II. Dünya Savaşı yıllarında yurda dönerek askerlik hizmetini tamamlar ve tekrar Almanya’ya dönerek 1941-1943 yılları arasında Leipzig’de ihtisasını tamamlayarak yurda dönüş yapar. Altı yıl önce stajını yaptığı Milli Eğitim Basımevinde teknik büro şefi olarak işe başlar. Aynı yıl Güzel Sanatlar Akademisi’nde Prof. Kenan Temizan ile ilk büyük yazı ve cilt sergisini açar. Yaptığı pergament ciltli lüks altın defter Akademi tarafından dönemin Cumhuriyet

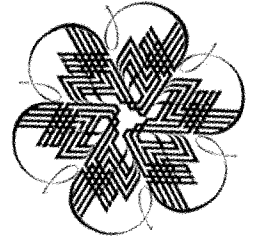
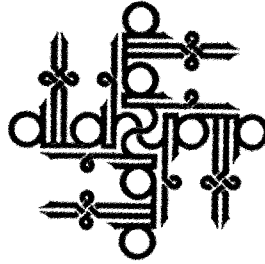
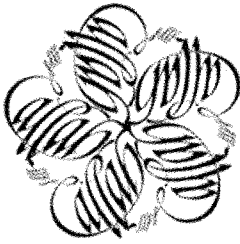
1955 yılında Akademi'de Dekoratif Sanatlar Bölümü'ne bağlı Yazı ve Cilt Atölyesini açar. 1957'de Türkiye Cumhuriyeti tarafından Almanya Cumhurbaşkanına verilen "Türk Süsleme Sanatları" kitaplarının ciltlerini yapar. Bir yıl sonra ise Uluslararası Brüksel Sergisinde gösterime sunulan 'Fatih Divanı' ile kitap cildi dalında birincilik ödülünü ve madalyasını alır. Emin Barın, 1961 yılından itibaren Geleneksel Yazı stilinde yeni yorumlara başlar. Tarihin derinliklerine gömülmekte olan eski ve önemli bir geleneksel tasarım ve yaratıcılık mirasını yaşatmak ister.

1968 yılında Lizbon'a davet edilir ve orada restorasyon çalışmalarına katılır. 1971'de Gülbenkyan müzesinde toplanan Uluslararası Restorasyon Kongresine Türk İslam ciltleri ve yazma eserleri konusunda bildiri sunar, Alman Kitap Sanatkarları Derneği onur üyesi olur. 1976'da TRT televizyonuna hat sanatı üzerine program hazırlar. 1983'de İstanbul Garanti Bankası Sanat Galerisi'nde retrospektif sergisini açar.

Ölüm tarihi olan 29 Aralık 1987 yılına kadar, aslında insanların gözlerinin önünde olan ama izleyenlerin, sanatçısının ismini bilemediği pek çok ürün bırakır.

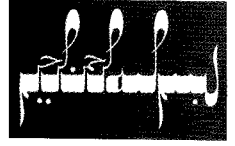
Yazının, temel bilgi ve yaratıcılık gerektiren bir tasarım alanı olduğunu bilen Emin Barın, hat sanatından Kufi, Celi, Sülüs istiflerin yanısıra, hat sanatına yatkın olmayan Latin harfleriyle de aynı ustalıklarla eserler ortaya koymuştur. İşte bu yüzden ki "Bir Yazı Sevdalı" diye anılır. Sanatların birbirinden üstünlüğünü değil farklılığını savunur.

Latin Harfleriyle 5'li "Allah"
Latin Harfleriyle 4'lü "Allah"
Latin Harfleriyle 6'lı "Allah"

Yazıyı büyük bir ustalıklarla sanat konumuna yükselten, sanatla-zanaatı uyum içerisinde buluşturan Emin Barın için çok yönlü bir grafik tasarımcısı tanımını kullanmak hiç de yanlış değildir. Hat sanatımızın son halkası latin yazı sanatımızın da başlangıcıdır aynı zamanda. Türkiye'de Harf Devriminden sonra yazı konusunu en iyi bilen, hem anlatan, hem öğreten ve hem de uygulayan ilk kişidir. O Türkiye'de Latin harflerine geçişin yaratıcılığı için uğraş veren bir sanatçımızdır. Eski yazı sanatını bilenler azaldıkça, bu bilgileri koruyup gelecek kuşaklara aktarmanın yollarını arayan bir tasarımcıdır.

Böylece, hat sanatının yeni yorumlarıyla tarzını oluşturmuştur. Amacı, eski yazıyı diriltmek değil, hat sanatının ve yaratıcılığının oluşturduğu bir geleneksel mirasın temel ilkelerinin, Latin harfleriyle de yaşatılacağını gösteren çok önemli bir mesaj iletmeğidir.

Stilize Besmele

Türk grafik tarihinin bu değerli ismi, Türkiye’de yeni bir yazı kimliğini en üst düzeye çıkarırken, kaybolma tehlikesi yaşayan eski bir mirasın değerlerinin geleceğe aktarılması için de uğraş vermiştir. Emin Barın’ın geleneksel hat sanatımız konusundaki derin bilgisi tartışılmaz bir gerçektir. Ancak hattat olmadığını iddia ederken klasik hat sanatında son noktanın çoktan konulmuş olduğunu bildiğinden, yazının terminolojisinden bahsederken çağdaş grafik sanatı arasındaki ilişkileri kurar. Geçmiş kültürüne sahip çıkarak yenisiyle barışık olmayı seçer. Bu nedenledir ki Kufi ve Divani yazı türü ile yeni yorum arayışlarına girer. Geleneksel hattatların, kendilerinden önce yapılmış olan eserlerin kompozisyon ve leke değerlerini fazla değiştirmeden, hassas ve hatasız bir şekilde hüsnü hatta mükemmelliğe ulaşma çabalarının aksine Emin Barın, sözcüklerin biçim ve kompozisyonlarını klasik kalıplardan tamamen bağımsız hale getirir. Sonuçta görünümüleriyle geçmişle aralarında bir uçurum oluşur. Eserlerinde klasik hat sanatından farklı olan bu görünümeler grafik veya resim olarak algılanır. Kompozisyonları optik denge, ritim ve içerik konularında iyi birer örnek oluşturmaktadır.

Her sanat dalı, kendisine duyulan ilgi, gösterilen ilgi ile aşama gösterir. Bu saptama Türk kaligrafi sanatı için de geçerlidir. Belki de güzel sanatların her alanında genç kuşakların ilgisini çekebilmek, sevdirebilmek, yazıyı yalnızca bir iletişim aracı olmasının yanısıra estetik değerleriyle kullanabilmelerini sağlamak gerekliliği vardır.

Cumhuriyetimizle birlikte benimsediğimiz harf inkılabını gözardı etmeden, latin alfabesinin türkçe kullanımı ile, Osmanlı tarihinin büyük hattatlarının değerli kalemlerinden çıkan muazzam eserler seviyesine ulaştırabilmek adına bu sanata ilgi duyan herkese büyük görevler düşmektedir.

Tarihimizde varolan sanatlara imrenerek bakmak ve övünerek anlatmak yerine, onun özünü ve inceliklerini araştırarak aynı başarıyı çağın gerektirdiği koşullarda sunmak gerekmektedir. Bunun için de gerçek anlamda bilgilenmek ve sanatın özünde varolan insan ile duygu birlikteliğini, yazıyı araç edinerek yaygınlaştırmak gerekir.

Ülkemizin ihtiyaç duyacağı gurur ve övünç, zaten kültür mirasının içindedir. Eklenmesi gereken şey geçmiş tarihin yeniden yapılması değil, yeni, özgün ve değerli eserlerle kültür tarihimizin devamlılığını sağlamaktır.

Kaynakça

Anonim, Bir Yazı Sevdalısı EMİN BARIN, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002
Şişecam Dergisi Şirket Haberleri "Bereketli Olsun" Kasım-Aralık, 6.7-9, 2004